

Sebastian Tynkkynen ps ym.

## Lakialoite laiksi rikoslain 11 luvun muuttamisesta

Eduskunnalle

### ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteella lisätään rikoslain 11 lukuun uusi 4 c §, jolla kriminalisoidaan vapaaehtoinen osallistuminen kansainvälisesti tuomittuun sotatoimeen. Lakia sovelletaan tapauksissa, joissa henkilö osallistumalla tai muutoin järjestelmällisesti toimimalla edistää valtion sellaisia sotatoimia, joiden voidaan katsoa olevan kansainvälisesti tuomittuja. Sotatoimen katsotaan olevan kansainvälisesti tuomittu, mikäli se on ilmeisellä tavalla vastoin Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston yksimielisesti tai yleiskokouksen kahden kolmasosan enemmistöllä hyväksymää päätöslauselmaa kyseistä aseellista selkkausta koskien. Rangaistuksena on sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Rangaistusasteikko on yhteneväinen lievästä sotarikoksesta annettavan tuomion kanssa.

### PERUSTELUT

Aseellisen voiman käyttö valtioita ja niiden väestöä vastaan on aina epätoivottua, mutta edelleen maailmalla valitettavan usein todellisuutta. Historiasta tunnetut kahden tai useamman valtion väliset aseelliset yhteenotot ovat sitemmin saaneet rinnalleen konflikteja, joissa kokonaisuus voi olla huomattavasti vaikeammin määriteltävissä. Kansainväliset aseelliset selkkaukset voivat olla valtavan monisyisiä, minkä seurauksena saattaa ajoittain olla hankalaa vetää rajoja eri puolien välille ja arvioida osapuolten vaatimusten tai voimankäytön oikeutusta. Ulkopuolisten tahojen toiveissa on ennen kaikkea rauhanomainen ratkaisu, eikä niin sanottu puolien valitseminen ole välttämättä mielekästä tai edes tarpeellista. Sen sijaan, kun vain toisen osapuolen koetaan rikkovan rauhaa räikeällä ja perusteettomalla tavalla, ovat kansainvälisen yhteisön kannanotot huomattavasti tuomitsevia.

Venäjän helmikuussa 2022 aloittama hyökkäys Ukrainaan osoitti järkyttävällä tavalla kaikille, että suurvallan hyökkäyssota naapurivaltiota vastaan ei ole vain menneiden vuosikymmenten todellisuutta. Tekaistuin perustein käynnistetty laajamittainen sota toi keskelle Eurooppaa tilanteen, jonka moni vielä hetki sitten ajatteli olevan nykymaailmassa lähes mahdoton. Venäjä on loukannut Ukrainan suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta ensin miehittämällä Ukrainalle kuuluvan Krimin niemimaan vuonna 2014 ja olemalla tämän jälkeen osallisena taisteluissa Itä-Ukrainassa. Näitä tapahtumia seurasi vuoden 2022 helmikuussa aloitettu laajamittainen hyökkäys koko maahan.

## Lakialoite LA 20/2022 vp

Toisin kuin kenties monessa muussa konfliktissa Ukrainan sodassa ei ole hankaluuksia arvioida osapuolten voimankäytön oikeutusta. Venäjä hyökkäsi vailla hyväksyttävää syytä itsenäisen Ukrainan alueelle, joka oikeutetusti puolustautuu tätä häikäilemätöntä hyökkäystä vastaan. Konfliktin luonne Venäjän yksipuolisena hyökkäyksenä on nähtävissä myös kansainvälisen yhteisön reaktioista. Suuri joukko maita on asettanut Venäjään kohdistuvia pakotteita, joilla pyritään pakottamaan maa luopumaan sotatoimista Ukrainassa. Pakotteita on kohdistettu myös Valko-Venäjään, joka on toimillaan tukenut Venäjän hyökkäystä Ukrainassa.

Vastaavasti suuri joukko maita on asettunut Ukrainan tueksi. Ukrainaan on toimitettu monipuolista materiaaliapua, jonka lisäksi maata on tuettu taloudellisesti. Sotaa pakeneville ukrainalaisille siviileille on tarjottu suojaa Euroopan maista. Konfliktin poikkeuksellisuudesta kertoo se, että Suomi monien muiden maiden ohella on tehnyt poikkeuksen asevientä koskevan politiikkansa pitkäkestoiseen linjaan ja toimittanut myös aseellista apua konfliktin keskellä olevaan maahan. Venäjän voimankäyttö koetaan yksiselitteisen vääräksi ja Ukrainan puolustautumista tällaista voimankäyttöä vastaan halutaan tukea.

Huolimatta valtavasta moraalisesta ja konkreettisesta tuesta Ukrainan kansan ponnisteluille Venäjän hyökkäystä vastaan ei yksikään maa ole lähettänyt joukkojaan Ukrainan tueksi. Tämä ei ole kuitenkaan estänyt eri maiden kansalaisia lähtemästä taistelemaan vapaaehtoisina Ukrainan puolesta. Ukraina on toivottanut maahan tervetulleeksi muiden maiden kansalaisia, jotka haluavat tukea sen puolustustaistelua. Jo konfliktin alkuvaiheessa raportoitiin tuhansien vapaaehtoisten ympäri maailmaa lähteneen Ukrainan tueksi.

Puolustuksen tueksi lähteneitä kansalaisia ei moraalisesti tuomita, ainakaan laajalti. Suomen tapauksessa Ukrainan tueksi lähteviä ei tuomita myöskään juridisesti, eikä asian nykytilaa tältä osin ole syytä muuttaa.

Sen sijaan yksipuolisesti hyökkäävän ja selkeästi väärin toimivan osapuolen sotatoimien tukeminen on vastoin moraalikäsitystämme. Tästä huolimatta Suomen laissa ei suoraan kielletä osallistumista sellaiseenkaan valtion sotatoimiin, jotka niin Suomessa kuin kansainvälisestikin tuomitaan laajasti. Sotatoimien yhteydessä tehtävät teot voivat toki olla Suomen laissa rangaistavia, mutta konfliktialueella tehdyt rikokset jäävät valitettavan usein pimementoon. Vaikka sotaan osallistuvan valtion joukot syyllistyisivätkin esimerkiksi sotarikoksiin, voi olla vaikeaa todistaa yksittäisen sotaan lähteneen kansalaisen olleen osallisena näissä. Niiden selvittäminen on tärkeää, mutta vie usein aikaa. Siksi jo pelkästään osallistumisen vailla kansainvälisen yhteisön hyväksyntää oleviin hyökkäyksiin tulisi olla rangaistava teko. Se antaisi selkeän signaalin, että sotatoimien ollessa täysin mahdottomia hyväksyä emme myöskään hyväksy omien kansalaistemme osallistumista niihin. Tämän lisäksi se voisi toimia pidäkkeenä niille, jotka kokevat halua lähteä edistämään tällaisia sotatoimia.

Viime vuosina huomiota on Suomessa kiinnitetty erityisesti terroristiseen toimintaan osallistumista koskevaan lainsäädäntöön ja sitä on aiheellisesti haluttu tiukentaa. Ukrainan ja Venäjän välinen sota kuitenkin osoittaa, että olisi tarpeen tiukentaa lainsäädäntöä myös tavanomaisemman sotilaallisen toiminnan osalta. Voidaan pitää ongelmallisena, että Suomen kansalainen voi lähtökohtaisesti lähteä tukemaan mitä tahansa hyökkäyssotaa ilman juridisia seuraamuksia. Meillä tulisi olla toimiva lainsäädäntö sellaisten tilanteiden varalta, kun jokin valtio toimii vastoin kaikkia

## **Lakialoite LA 20/2022 vp**

pelisääntöjä ja joku haluaa heitä suoraan tukea. Esimerkiksi suora osallistuminen taisteluihin tällaisen valtion joukoissa tai taistelijoiden värväminen kyseiselle valtiolle ovat tekoja, jotka tulisi saattaa lainsäädännössä rangaistaviksi.

Saattaa olla ajoittain hyvin tulkinnanvaraista, mitkä sotatoimet koetaan kansainvälisesti tuomitaviksi. Perusteiden ei tule olla kevyitä eikä mielivaltaisia. Siksi olisi perusteltua, että tämän arvioiminen sidottaisiin Yhdistyneiden kansakuntien päätöksentekuelinten päätöslauselmiin ja niiden hyväksymiseen. Mikäli YK:n turvallisuusneuvosto yksimielisesti tai yleiskokous kahden kolmasosan enemmistöllä hyväksyy konfliktia koskevan päätöslauselman, on se merkki laajasta kansainvälisestä yhteisymmärryksestä kyseisessä asiassa. Mikäli jonkin valtion sotatoimet ovat ilmeisellä tavalla tällaista päätöslauselmaa vastaan, olisi perusteltua, etteivät Suomen kansalaiset voisi lain puitteissa ottaa osaa niihin.

Lainsäädännön täydentäminen olisi perusteltua useastakin eri näkökulmasta. Kansainvälisesti laajalti tuomittuihin sotatoimiin osallistuminen saattaa toimia alustana henkilön radikalisoitumiselle, joten siksi jo pelkkään osallistumiseen olisi aiheellista puuttua. On myös Suomen kansainvälisten suhteiden kannalta ongelmallista, mikäli Suomen kansalaisia osallistuu sellaisiin sotatoimiin, joita kansainvälinen yhteisö Suomi mukaan lukien pitää yksiselitteisen väärinä. On syytä muistaa, että tällaiset sotatoimet aiheuttavat valtavaa kärsimystä ja järkyttävät maailmanrauhaa, joten niiden edistäminen on jo lähtökohtaisesti väärin. Koska tällaisiin sotatoimiin osallistuminen on myös kansalaisten näkökulmasta moraalisesti väärin, pitäisi lainsäädännönkin olla tämän mukainen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:*

## **Laki**

### **rikoslain 11 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*lisätään rikoslain (39/1889) 11 lukuun uusi 4 c § seuraavasti:*

## Lakialoite LA 20/2022 vp

### 11 luku

#### Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan

##### 4 c §

##### *Kansainvälisesti tuomittuun sotatoimeen osallistuminen*

Mikäli Suomen kansalainen vapaaehtoisesti osallistumalla tai muutoin järjestelmällisesti toimimalla edistää sotatoimia sellaisen valtion hyväksi, jonka sotatoimet ovat ilmeisellä tavalla vastoin Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston tai yleiskokouksen kahden kolmasosan enemmistöllä hyväksymää päätöslauselmaa kyseistä aseellista selkkausta koskien, hänet on tuomittava *kansainvälisesti tuomittuun sotatoimeen osallistumisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

---

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

Helsingissä 11.4.2022

Sebastian Tynkkynen ps  
Lulu Ranne ps  
Jani Mäkelä ps  
Toimi Kankaanniemi ps  
Jukka Mäkyne ps  
Ritva Elomaa ps  
Jari Ronkainen ps  
Kaisa Juuso ps  
Sami Savio ps  
Riikka Purra ps  
Minna Reijonen ps  
Petri Huru ps  
Leena Meri ps  
Arto Satonen kok  
Jari Kinnunen kok